

Egyre több gyerek küzd beszédfejlődési zavarral

Akár több évnyi különbség is lehet az azonos korú gyerekek beszédfejllettsége között

Egyre gyakrabban találkoznak a pedagógusok olyan gyerekekkel, akik nem tudják megfelelően kifejezni gondolataikat, hiányos a szókincsük, az új kifejezéseket pedig nehezen tudják befogadni. A probléma mögött különféle okok állnak, ám a szakemberek arra hívják fel a figyelmet, hogy a beszédfejlődés legfőbb motorja az otthoni beszélgetés, meseolvasás, mondókázás – vagyis nem mindegy, letesszük-e vacsora közben a telefont.

„A pedagógusok tapasztalatai és a kutatások is azt mutatják, hogy az óvodába, majd iskolába lépő gyerekek igen nagy részénél fedezhetünk fel olyan zavarokat, amelyek a kommunikációjukon, a beszédükön és a beszéd megértésén is nyomot hagynak” – mondja Dr. Gasparicsné dr. Kovács Erzsébet, a pedagógusokat és segítő szakembereket képző Apor Vilmos Katolikus Főiskola oktatója, kiemelve: ezek a problémák komoly hatással lehetnek az iskolai előrehaladásra, hiszen az írás és az olvasás elsajátításának alapja a megfelelő beszédészlelés és beszédprodukció.

A nemzetközi kutatások valóban azt jelzik, hogy világszerte növekszik a beszédfejlődési zavarok előfordulása, amelyek messze túlmutatnak a logopédiai zavarokon. *„Az óvodapedagógusok többek között azt tapasztalják, hogy a gyerekek egy része nem tudja megfelelően kifejezni a gondolatait, szándékait, nincsenek meg az ehhez szükséges nyelvi eszközei. Gyakran találkozunk az óvodában és iskolában azzal, hogy hiányos a gyerekek szókincse, nem ismerik a szavak szinonimáit, az adott beszédhelyzetben nem az odaillő kifejezéseket használják. Sokszor észrevesszük, hogy a versek, mesék új szavait nem tudják szócsaládkhoz kötni, ami arra vezethető vissza, hogy nem elég fejlett a nyelvi asszociációs képességük” – magyarázza a szakember. Hozzáteszi: az azonos korú gyerekek beszédfejllettsége között akár több évnyi különbség is lehet, ez pedig komoly kihívás elé állítja az óvodapedagógusokat és a tanítókat.*

Mennyit beszélgetnek a szülők a gyerekekkel?

A probléma mögött különféle okok állnak, ám a szakemberek egyetértenek abban: az anyanyelv-sajátítás a családban kezdődik, és ha egy gyereknek nincs speciális probléma, a beszédfejlődés legfőbb motorja az otthoni beszélgetés, meseolvasás, mondókázás. Vagyis nem mindegy, mennyit beszélgetnek a szülők a gyerekekkel. *„A genetikai tényezők mellett már a születéstől kezdve óriási jelentősége van annak, milyen kommunikáció zajlik a családban, valóban meghatározó az a minta, amit a szülők nyújtanak” – mondja Dr. Gasparicsné dr. Kovács Erzsébet.*

Csak hogy arra számos kutatás rámutatott, hogy a megnövekedett képernyőidő csökkenti a családi beszélgetések gyakoriságát és hosszát. Az elmúlt években készített nemzetközi felmérések azt mutatják, hogy a szülők naponta átlagosan fél-háromnegyed órát beszélgetnek a gyerekeikkel – ám egy korábbi kutatás szerint naponta mindössze 5-6 percen hallgatják és osztják meg egymással gondolataikat, érzéseiket, vagyis folytatnak „valódi” beszélgetést. Egy

2025-ös tanulmány egy másik tendenciára is rámutatott: a brit családok negyede már nem beszélget vacsora közben, helyette az asztalhoz is magukkal viszik a telefonjukat – pedig a megkérdezett gyerekek 82 százaléka vágya arra, hogy vacsora közben elmesélhesse aznapi élményeit.

Mese, mondóka, játék

„A hétköznapi kommunikáció mellett óriási jelentősége van az irodalomnak is. A jól megválasztott mesék komplex módon hatnak a gyerekekre, a mondókák és a versek hangzása, a rímek, a ritmus, a dallam, az érdekes vagy éppen egybecsengő szavak, a hangok játékossága pedig megragadja a figyelmüket” – mondja az Apor Vilmos Katolikus Főiskola oktatója, kiemelve: ezek a műfajok éppen ezért a bölcsődében, az óvodában és az iskolában is főszerepet kapnak.

A főiskolán a leendő csecsemő- és kisgyermeknevelőket, óvodapedagógusokat, tanítókat felkészítik arra is, hogyan tudják felmérni a gyerekek beszédfejlődésének ütemét, és milyen differenciált, egyénre szabott tevékenységekkel tudják hatékonyan segíteni a fejlődésüket. *„Az óvodapedagógusnak készülő hallgatóinktól például azt kértük, állítsanak össze anyanyelvi játékokból gyűjteményt, amelyben légzőgyakorlatokkal, az arcizmokat és a nyelvet erősítő, valamint a szókincs bővítését és a mondatalkotás gyakorlását célzó játékokkal is segítik a gyerekeket a tisztább artikuláció elsajátításában, illetve a változatos nyelvhasználat kialakításában, ezzel is felkészülve az iskolára”* – magyarázza a szakember, hozzátéve: hallgatóik így gazdag módszertani gyűjteménnyel indulhatnak el a pályán.